

כ"ה אלף
(מס' 103)

ו

ג

יד, 23-24

and hath followed Me fully,	וַיִּמְלֵא אַחֲרַי	any of them that despised Me	וְכָל-מִנְאֲצֵי
I will bring him into the land	וַהֲבִיאֲתִיו אֶל-	shall not see it.	לֹא יִרְאוּהָ:
whereinto he went;	הָאָרֶץ	24. But My servant Caleb,	24 וְעַבְדִּי כָלֵב
and his seed shall possess it.	אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה	because he had	עֵקֶב הָיְתָה
	וְזָרְעוֹ יִרְשֶׁנָּה:	another spirit with him,	רוּחַ אַחֲרָת עִמּוֹ

14:14 ירמיהו

יד בְּזִיְפָנָה לְנַחֲלָה: עַל-כֵּן הָיְתָה-חֲבֵרוֹן לְכָלֵב בְּזִיְפָנָה הַקְּנֹזִי לְנַחֲלָה
טו עַד הַיּוֹם הַזֶּה יַעַן אֲשֶׁר מָלֵא אַחֲרַי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וְשֵׁם חֲבֵרוֹן
לְפָנִים קָרִית אַרְבַּע הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֵנָקִים הוּא וְהָאָרֶץ שְׁקֵטָה
א מִמְּלַחְמָה:

אור
קמ"ק
קק"ל

רוח אחרת עמו ואף על פי כן וימלא אחרי פירוש השלים אחר רצונו יתברך, ודקדק לומר בדרך זה לצד שיש באדם ב' יועצין יועץ רע ויועץ טוב ללכת אחרי ה' והוא השלים ומילא אחרי חלק ה', וזה הוא על דרך אומרם ז"ל (מ"י שבה עבירה לידו וניצול ממנה נותנין לו שכר כעושה מצוה, וזה אינו ביהושע כי לא היתה רוח אחרת עמו להטעותו מדרך השכל כי משה מנעו, ויש כח בתפלת הצדיקים גם לבחינה זו בסוד) שמואל ב כ"ג. צדיק מושל יראת אלהים והבן. אשר על כן זכה כלב שיקרא עבד ה' כמשה רבינו עליו השלום:

Caleb had at one time during the mission experienced the רוח אחרת, i.e. the evil spirit which filled the other spies. He had gone to the graves of the patriarchs in order to recharge his spiritual batteries before he would succumb to the wiles of the evil urge. "He decided to follow Me." The Torah describes how Caleb decided to follow his good urge rather than his evil urge. Man is subject to two advisors. One advises him to follow G'd's wishes, the other advises him to assert his independence. If one decides to resist the urge to commit a sin it is accounted as if one had fulfilled one of G'd's commandments (*Kidushin* 39). Joshua had not been in a similar dilemma as he had never been tempted to be disloyal to G'd and to act illogically, due to Moses' prayer on his behalf. We have a verse in the Book of Samuel which describes a mystical dimension concerning the prayer of a צדיק such as Moses. It suggests that such a prayer may exert influence on a person's moral tendencies. This is based on *Samuel II 23,3* צדיק מושל יראת השם "the righteous exercises some control concerning matters of reverence for the Lord." Seeing that Caleb's resistance to the evil urge under circumstances of great provocation was unaided by external factors, he is described similarly to Moses, i.e. that he was G'd's servant.

יג, 21-22

במדבר, שלח

15
14

22. And (he) came to Hebron	וַיָּבֹא עַד-חֲבֵרוֹן.	22. And they went up into the South,	22 וַיַּעֲלֵוּ בַּנֶּגֶב
Caleb alone went there,	כָּלֵב לְבַדּוֹ הֵלֵךְ שָׁם	and came unto Hebron;	וַיָּבֹא עַד-חֲבֵרוֹן
and he prostrated himself upon the burial places of the patriarchs.	וַיִּשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי אֲבוֹת	and there (were)	וְשָׁם
that he should not be persuaded by his companions	שְׁלֹא יִהְיֶה נִסְתָּ לְחֲבֵרָיו	Ahiman, Sheshai, and Talmai,	אַחִימָן שֵׁשִׁי וְתַלְמַי
to be in their counsel.	לְהִיּוֹת בְּעֵצָתָם.	the children of Anak. —	יְלִידֵי הָעָנָק
		Now Hebron	חֲבֵרוֹן

A. Goldscheider

31. But the men 31 וְהָאֲנָשִׁים
 that went up with אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ
 him אָמְרוּ
 said: לֹא נוּכָל לַעֲלוֹת
 We are not able to אֶל־הָעָם
 go up כִּי־חֲזָק הוּא
 against the people; מִמֶּנּוּ:
 for they are }
 stronger than we. }
 32. And they 32 וַיִּצְיֵאוּ
 spread דְּבַת הָאָרֶץ
 an evil report of the אֲשֶׁר תָּרְוּ אֹתָהּ
 land אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 which they had
 spied out
 unto the children of
 Israel,

במדבר, שלח
 יג, 30
 30. And Caleb }
 stilled the people, }
 toward Moses,
 and said:
 We should go up
 at once,
 and possess it;
 for we are well able
 to overcome it.

12

משך חכמה

צב

את כל הגדולות. רק כי האלקים, אשר הוא חי
 תמיד, ולא משה שכבר מת. וה' חי לעולמי עד.
 ויכול להוריש מפניכם וכו'. ולכן, עד יהושע
 לא היה מי שקראו "א-ל חי" 5.

יג, ל ויהם כלב את העם אל משה ויאמר עלה
 נעלה.
 הענין דהמה היו מתפחדים, מפני ששמעו
 "מאלדד ומידד מתנבאים" (לעיל יא, כח) —
 משה מת ויהושע מכניס לארץ, (סנהדרין יז, א).
 וראו כי משה לא מיחה בהם ולא גזר עליהם 1.
 ואם כן, להיכנס בארץ מבצר ולהילחם עם
 עמלק (פסוק כט), אשר כבר נכשלו בו (פרשת
 בשלח), ועם ענקים (פסוק לג), בלא משה —
 הלא יפלו כולם לפי חרב! ולכן השתיק כלב
 את העם, במה שיחסו את כל המופתים אל
 משה. כי אדרבא! גדולתו תלוי בכם! שכל
 זמן שהיו נוופים במדבר: לא נתיחד הדיבור
 למשה (מכילתא בא פרק ח). ולכן אמר: "עלה
 נעלה" — בעצמנו, בלא משה, כי אין משה
 סיבה אצל השם להנהגה הנסית, רק האומה
 הישראלית בעצמה היא ראויה להשגחה האלקית
 הפרטית. וזה: "כי יכול נוכל לה" 1. והוא
 שאמר "ויהם כלב את העם" במה שמיחסים
 הכל "אל משה". זה לא תדברו ולא יעלה על
 לבכם שרק במשה תלוי הנצחון והנסים, לא
 כן! רק "עלה נעלה"! וזה שאמר יהושע (פרק)
 ג (פסוק י): "ויאמר יהושע בזאת תדעון כי
 אל חי בקרבכם והוריש יוריש" וכו'. פירוש,
 שלא תדמו כי משה היה בקרבכם והוא עשה

פרשת שלח

עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה, ונבין נא הא המרגלים דברים של טעם ושכל אמרו, אפס כי עז העם וכי והערים בצורות וכי ולמה לא התוכח כלב עמהם לסתור את שכלם ודברי טעמיהם, רק סתם עלה נעלה וכי.

אבל כך צריכה להיות אמונת איש הישראלי, לא בלבד בשעה שרואה מבוא ודרך לישועתו גם ע"פ שכלו ודרך הטבע יאמין בדי שיושיעהו ויתחזק, רק גם בשעה שאינו רואה ח"ו שום מבוא ע"פ שכל ודרך הטבע לישועתו יאמין בדי שיושיעהו ויתחזק באמונתו ובטחונו, ואדרבה בשעה זו טוב שלא יתעקש למצא איזה שכל ומבוא על דרך הטבע, כי כיון שע"פ פשוט לא ימצא אז ח"ו תוכל אמונתו עי"ז להפגם, ופגם באמונתו ובטחונו בדי יכול לעצור את ישועתו ח"ו, רק צריך לאמר הכל אמת, שעז העם היושב בה, כנים הדברים שהערים בצורות וכי ומ"מ הנני מאמין בדי שהוא למעלה מהגבול והטבע שיושיענו, עלה נעלה וירשנו אותה בלא שכל ובלא סברה, ואמונה ובטחון כזה בדי מקרב את ישועתנו.

פרשת שלח

ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו, וקבל שכר גדול, אף שלכאורה הא לא הועיל מעשה זה כלום. ודוחק לומר שעל מהשבתו שיועיל הוא ג"כ מגיע דבר גדול כזה, ולומדין מזה אין שהאדם צריך לעשות לכבוד שמים אף שלא יועיל אך אולי נתעוררו איזה יחידים לתשובה עי"ז. אבל הנכון לע"ד הוא כדמשמע מקרא שדבריו הועילו בעת שדבר לכל העם, אבל המרגלים המסיתים הוסיפו אחר דבריו לדבר יותר ויותר, דהא אחר זה נאמר והאנשים הם המרגלים אמרו כי לא נוכל, אף דכבר ידוע זה ולמה נקט עוד הפעם, אבל הוא משום דבדברי כלב נתבטלו דברי המרגלים הראשונים והוצרכו מחזיש להסית ולהדית, ונמצא שהועיל כלב הרבה בדבריו אך שהיתה התשובה רק לזמן קצר. ושמענין מזה דכמו דבחי הגוף הלכה שאין היי שעה קטנה מהווייבים לראות שיחיה, ואף הותר לחלל שבת בשביל זמן משהו, כך הוא גם בחיי הנפש אף שהועיל לזמן קצר נמי הוא דבר גדול מאד.

ויחם כלב [יג ל]. מצינו שהקב"ה חשב מעשה זה לדבר גדול כדכתיב [להלן יד כד]

